

1.1. KAKO SE KORISTITI ALATOM ZA SAMOPROCJENU

Alatom su obuhvaćena tri ključna postupka u tri odjeljka:

- odabir podnositelja zahtjeva (radni list 1 proračunske tablice),
- način na koji korisnici provode projekte s naglaskom na javnu nabavu i troškove radne snage (radni list 2),
- ovjeravanje troškova u upravljačkom tijelu i plaćanja (radni list 3).

Svakom od navedena tri odjeljka, koji sadržavaju specifične rizike koji su označeni brojevima (npr. SR1, SR2 itd.) prethodi naslovna stranica na kojoj su navedeni svi specifični rizici važni za odjeljak.

Osim toga, preporučuje se upravljačkom tijelu da procijeni rizike od prijevara u odnosu na javnu nabavu kojom izravno upravlja, primjerice, u kontekstu pružanja tehničke pomoći (odjeljak 4. o izravnoj javnoj nabavi). Ako upravljačko tijelo ne provodi javnu nabavu za koju je potrebna procjena rizika od prijevara, nije potrebno popuniti odjeljak 4.

Napomena: tim za samoprocjenu trebao bi popunjavati samo žute ćelije.

OPIS RIZIKA

Kao pomoć timu, u alatu je unaprijed definiran određeni broj rizika. Tim bi trebao procjenjivati sve te unaprijed definirane rizike, ali u slučaju novih utvrđenih rizika, moguće je dodati još redaka.

Potpuni opis rizika nalazi se na naslovnoj stranici (za odjeljke 2. i 4.) ili pod specifičnim rizikom (odjeljci 1. i 3.).

Naslov stupca	Smjernice
Referentni broj rizika	Jedinstveni referentni broj rizika Slova se odnose na odjeljak u kojem je utvrđen rizik (OK = odabir korisnika), PP = provedba i praćenje, OP = ovjera i plaćanje i IN = izravna nabava upravljačkog tijela), a broj je redni referentni broj. Ovu ćeliju treba popuniti samo za nove utvrđene rizike.
Naziv rizika	Ovu ćeliju treba popuniti samo za nove utvrđene rizike.

Opis rizika	Ovu ćeliju treba popuniti samo za nove utvrđene rizike.
Tko je uključen u rizik?	Ovdje se navode pojedinosti o tijelima u kojima se nalaze osobe ili dionici uključeni u počinjenje prijevare, primjerice, upravljačko tijelo, provedbena tijela, tijelo za ovjeravanje, korisnici, treće strane. Ovu ćeliju treba popuniti samo za nove utvrđene rizike.
Je li rizik unutarnji (unutar upravljačkog tijela), vanjski ili rezultat tajnog dogovora?	Ovdje se navode pojedinosti tome je li prijevarena unutarnja (samo unutar upravljačkog tijela), vanjska (samo unutar jednog tijela izvan upravljačkog tijela) ili rezultat tajnog dogovora (između jednog ili više tijela). Ovu ćeliju treba popuniti samo za nove utvrđene rizike.

2. PET KLJUČNIH KORAKA U POSTUPKU SAMOPROCJENE

2.1. Bruto rizik

Bruto rizik odnosi se na razinu rizika **prije uzimanja u obzir** učinka **postojećih ili planiranih** kontrola. Mjerenje rizika obično se sastoji od kombinacije „**vjerojatnosti**” rizika – koliko je vjerojatno da će se događaj dogoditi i „**učinka**” rizika – koje će biti posljedice događaja, financijske i nefinancijske. U cilju osiguranja dosljednosti procjene, prilikom utvrđivanja vjerojatnosti treba odrediti **vremenski rok**, koji bi u ovom slučaju trebao odgovarati sedmogodišnjem razdoblju provedbe programa.

Naslov stupca	Smjernice															
Učinak rizika (BRUTO)	<p>Tim za procjenu rizika trebao bi odabrati s padajućeg izbornika odabrati ocjenu učinka rizika od 1 do 4 na temelju učinka koji bi rizik imao kada bi se pojavio, u skladu sa sljedećim kriterijima:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ugled</th> <th>Na ciljeve</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Ograničeni učinak</td> <td>Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Manji učinak</td> <td>Odgođeno ispunjenje operativnog cilja</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijevare posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika</td> <td>Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet</td> <td>Ugrožen strateški cilj</td> </tr> </tbody> </table>		Ugled	Na ciljeve	1.	Ograničeni učinak	Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi	2.	Manji učinak	Odgođeno ispunjenje operativnog cilja	3.	Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijevare posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika	Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja	4.	Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet	Ugrožen strateški cilj
	Ugled	Na ciljeve														
1.	Ograničeni učinak	Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi														
2.	Manji učinak	Odgođeno ispunjenje operativnog cilja														
3.	Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijevare posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika	Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja														
4.	Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet	Ugrožen strateški cilj														

Vjerojatnost rizika (BRUTO)	<p>Tim za procjenu rizika trebao bi s padajućeg izbornika odabrati ocjenu vjerojatnosti rizika od 1 do 4 na temelju vjerojatnosti da će se rizik pojaviti u sedmogodišnjem razdoblju provedbe programa, u skladu sa sljedećim kriterijima:</p> <table border="1" data-bbox="624 360 1142 490"> <tr> <td>1.</td> <td>Gotovo nikada se neće pojaviti</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Rijetko će se pojaviti</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Ponekad će se pojaviti</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Često će se pojaviti</td> </tr> </table>	1.	Gotovo nikada se neće pojaviti	2.	Rijetko će se pojaviti	3.	Ponekad će se pojaviti	4.	Često će se pojaviti
1.	Gotovo nikada se neće pojaviti								
2.	Rijetko će se pojaviti								
3.	Ponekad će se pojaviti								
4.	Često će se pojaviti								
Ukupna ocjena rizika (BRUTO)	<p>Ova se ćelija automatski izračunava na temelju unosa u polja Učinak rizika i Vjerojatnost rizika. Rangira se prema ukupnom rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 – 3 – podnošljiv (zeleno) • 4 – 6 – znatan (narančasto) • 8 – 16 – kritičan (crveno) 								

2.2. Postojeće ublažavajuće kontrole

U alatu je unaprijed definiran određeni broj predloženih preventivnih kontrola. **Te su kontrole samo primjeri** i tim za procjenu može ih ukloniti ako kontrole ne postoje, a moguće je dodati još redaka u slučaju uspostave dodatnih kontrola za suzbijanje utvrđenog rizika. **Moguće je da je kontrola koja je trenutačno dodijeljena određenom riziku relevantna i za druge rizike – u takvim slučajevima kontrole se mogu nekoliko puta ponoviti. Postupak se može posebno olakšati jednostavnim upućivanjem na postojeće kontrole koje su opisane i/ili navedene u opisu sustava upravljanja i kontrole, poslovnim procesima i priručnicima.**

Naslov stupca	Smjernice
Referentni broj kontrole	<p>Jedinstveni referentni broj kontrole. Brojevi su redom dodijeljeni svakom riziku, npr. kontrole za rizik SR1 počinju sa SC 1.1, a kontrole za rizik IR2 počinju s IC 2.1.</p> <p>Ovu ćeliju treba popuniti samo za nove dodane kontrole.</p>
Opis kontrole	<p>Ovu ćeliju treba popuniti samo za nove dodane kontrole.</p>
Imate li dokaze o funkcioniranju ove kontrole?	<p>Tim za procjenu rizika trebao bi izabrati s padajućeg izbornika odgovor „Da” ili „Ne” za dokaze o funkcioniranju kontrole. Na primjer, dokaz o odobrenju evidentiran je potpisom i stoga je kontrola vidljiva.</p>
Ispitujete li redovito ovu kontrolu?	<p>Tim za procjenu rizika trebao bi izabrati s padajućeg izbornika odgovor „Da” ili „Ne” za redovito ispitivanje funkcioniranja kontrole. To se može ispitati unutarnjom ili vanjskom revizijom ili nekim drugim sustavom praćenja.</p>
Koliko ste sigurni u učinkovitost ove kontrole?	<p>Djelomično na temelju odgovora na prethodna dva pitanja, tim za procjenu rizika trebao bi navesti koliko je siguran u učinkovitost kontrole u pogledu ublažavanja utvrđenog rizika (visok, srednji ili nizak). Ako kontrola nije potkrijepljena dokazima ili nije ispitana, razina sigurnosti bit će niska. Ako kontrola nije potkrijepljena dokazima, onda je jasno da je neće biti moguće</p>

	ispitivati.
Učinak kombiniranih kontrola na UČINAK rizika uzimajući u obzir razinu sigurnosti.	Tim za procjenu rizika trebao bi izabrati s padajućeg izbornika ocjenu od – 1 do –4 kojom se označava njihovo uvjerenje da je učinak rizika smanjen postojećim kontrolama. Kontrolama kojima se otkrivaju prijevare smanjuje se učinak prijevare jer su one dokaz o funkcioniranju mehanizama unutarnje kontrole.
Učinak kombiniranih kontrola na VJEROJATNOST rizika uzimajući u obzir razinu sigurnosti.	Tim za procjenu rizika trebao bi izabrati s padajućeg izbornika ocjenu od – 1 do –4 kojom se označava njihovo uvjerenje da je vjerojatnost rizika smanjena postojećim kontrolama. Kontrolama kojima se otkriva prijevara samo se neizravno smanjuje vjerojatnost prijevare.

2.3. Neto rizik

Neto rizik odnosi se na razinu rizika **nakon uzimanja u obzir** učinka **postojećih** kontrola i njihove djelotvornosti, odnosno, situacije u danom trenutku.

Naslov stupca	Smjernice															
Učinak rizika (NETO)	<p>Ova će se ćelija automatski izračunati oduzimanjem učinka kombiniranih postojećih ublažavajućih kontrola od BRUTO učinka rizika. Rezultat je potrebno preispitati na temelju sljedećih kriterija radi provjere razumnosti procjene:</p> <table border="1" data-bbox="624 645 1256 1144"> <thead> <tr> <th data-bbox="624 645 708 678"></th> <th data-bbox="708 645 970 678">Ugled</th> <th data-bbox="970 645 1256 678">Na ciljeve</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="624 678 708 770">1.</td> <td data-bbox="708 678 970 770">Ograničeni učinak</td> <td data-bbox="970 678 1256 770">Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi</td> </tr> <tr> <td data-bbox="624 770 708 831">2.</td> <td data-bbox="708 770 970 831">Manji učinak</td> <td data-bbox="970 770 1256 831">Odgođeno ispunjenje operativnog cilja</td> </tr> <tr> <td data-bbox="624 831 708 1016">3.</td> <td data-bbox="708 831 970 1016">Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijevare posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika</td> <td data-bbox="970 831 1256 1016">Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja</td> </tr> <tr> <td data-bbox="624 1016 708 1144">4.</td> <td data-bbox="708 1016 970 1144">Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet</td> <td data-bbox="970 1016 1256 1144">Ugrožen strateški cilj</td> </tr> </tbody> </table>		Ugled	Na ciljeve	1.	Ograničeni učinak	Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi	2.	Manji učinak	Odgođeno ispunjenje operativnog cilja	3.	Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijevare posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika	Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja	4.	Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet	Ugrožen strateški cilj
	Ugled	Na ciljeve														
1.	Ograničeni učinak	Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi														
2.	Manji učinak	Odgođeno ispunjenje operativnog cilja														
3.	Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijevare posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika	Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja														
4.	Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet	Ugrožen strateški cilj														
Vjerojatnost rizika (NETO)	<p>Ova će se ćelija automatski izračunati oduzimanjem učinka kombiniranih postojećih ublažavajućih kontrola od BRUTO vjerojatnosti rizika. Rezultat je potrebno preispitati na temelju sljedećih kriterija radi provjere razumnosti procjene:</p> <table border="1" data-bbox="624 1328 1142 1458"> <tbody> <tr> <td data-bbox="624 1328 743 1361">1.</td> <td data-bbox="743 1328 1142 1361">Gotovo nikada se neće pojaviti</td> </tr> <tr> <td data-bbox="624 1361 743 1395">2.</td> <td data-bbox="743 1361 1142 1395">Rijetko će se pojaviti</td> </tr> <tr> <td data-bbox="624 1395 743 1429">3.</td> <td data-bbox="743 1395 1142 1429">Ponekad će se pojaviti</td> </tr> <tr> <td data-bbox="624 1429 743 1458">4.</td> <td data-bbox="743 1429 1142 1458">Često će se pojaviti</td> </tr> </tbody> </table>	1.	Gotovo nikada se neće pojaviti	2.	Rijetko će se pojaviti	3.	Ponekad će se pojaviti	4.	Često će se pojaviti							
1.	Gotovo nikada se neće pojaviti															
2.	Rijetko će se pojaviti															
3.	Ponekad će se pojaviti															
4.	Često će se pojaviti															
Ukupna ocjena rizika (NETO)	<p>Ova se ćelija automatski izračunava na temelju vrijednosti u poljima Učinak rizika i Vjerojatnost rizika. Rangira se prema ukupnom rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 – 3 – podnošljiv (zeleno) • 4 – 6 – znatan (narančasto) • 8 – 16 – kritičan (crveno) 															

2.4. Akcijski plan za uspostavljanje učinkovitih i razmjernih mjera za suzbijanje prijevvara

Naslov stupca	Smjernice
Planirane dodatne kontrole	Ovdje treba navesti potpun opis planirane kontrole/učinkovitih i razmjernih mjera za suzbijanje prijevvara. Dok su u odjeljku 5. smjernica navedena opća načela i metode za borbu protiv prijevvara, u Prilogu 2. za svaki utvrđeni rizik opisane su preporučene ublažavajuće kontrole.
Odgovorna osoba	Ovdje treba navesti odgovornu osobu (ili ulogu) za svaku planiranu kontrolu. Ta bi osoba trebala pristati preuzeti odgovornost za kontrolu i biti odgovorna za uvođenje kontrole i njezino učinkovito funkcioniranje.
Rok za provedbu	Ovdje treba navesti rok za provedbu nove kontrole. Odgovorna osoba trebala bi pristati na rok i biti odgovorna za uvođenje nove kontrole do tog datuma.
Učinak kombiniranih planiranih dodatnih kontrola na UČINAK rizika	Tim za procjenu rizika trebao bi izabrati s padajućeg izbornika ocjenu od –1 do –4 kojom se označava njihovo uvjerenje da će učinak rizika biti smanjen planiranim kontrolama.
Učinak kombiniranih planiranih dodatnih kontrola na VJEROJATNOST rizika	Tim za procjenu rizika trebao bi izabrati s padajućeg izbornika ocjenu od –1 do –4 kojom se označava njihovo uvjerenje da će vjerojatnost rizika biti smanjena planiranim kontrolama.

2.5. Ciljni rizik

Ciljni rizik odnosi se na razinu rizika **nakon uzimanja u obzir** učinka **postojećih i planiranih** kontrola.

Naslov stupca	Smjernice															
Učinak rizika (CILJNI)	<p>Ova će se ćelija automatski izračunati oduzimanjem učinka kombiniranih planiranih ublažavajućih kontrola od NETO učinka rizika. Rezultat je potrebno preispitati na temelju sljedećih kriterija radi provjere razumnosti procjene:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ugled</th> <th>Na ciljeve</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Ograničeni učinak</td> <td>Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Manji učinak</td> <td>Odgođeno ispunjenje operativnog cilja</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijave posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika</td> <td>Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet</td> <td>Ugrožen strateški cilj</td> </tr> </tbody> </table>		Ugled	Na ciljeve	1.	Ograničeni učinak	Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi	2.	Manji učinak	Odgođeno ispunjenje operativnog cilja	3.	Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijave posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika	Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja	4.	Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet	Ugrožen strateški cilj
	Ugled	Na ciljeve														
1.	Ograničeni učinak	Dodatni posao zbog kojeg se odgađaju drugi procesi														
2.	Manji učinak	Odgođeno ispunjenje operativnog cilja														
3.	Veliki učinak, npr. zato što je priroda prijave posebno ozbiljna ili je uključeno nekoliko korisnika	Ugroženo je ostvarenje operativnog cilja ili je odgođeno ostvarenje strateškog cilja														
4.	Službena istraga dionika, npr. Parlamenta i/ili negativan publicitet	Ugrožen strateški cilj														
Vjerojatnost rizika (CILJNA)	<p>Ova će se ćelija automatski izračunati oduzimanjem učinka kombiniranih planiranih ublažavajućih kontrola od BRUTO vjerojatnosti rizika. Rezultat je potrebno preispitati na temelju sljedećih kriterija radi provjere razumnosti procjene:</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Gotovo nikada se neće pojaviti</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Rijetko će se pojaviti</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Ponekad će se pojaviti</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Često će se pojaviti</td> </tr> </tbody> </table>	1.	Gotovo nikada se neće pojaviti	2.	Rijetko će se pojaviti	3.	Ponekad će se pojaviti	4.	Često će se pojaviti							
1.	Gotovo nikada se neće pojaviti															
2.	Rijetko će se pojaviti															
3.	Ponekad će se pojaviti															
4.	Često će se pojaviti															
Ukupna ocjena rizika (CILJNA)	<p>Ova se ćelija automatski izračunava na temelju unosa u polja Učinak rizika i Vjerojatnost rizika. Rangira se prema ukupnom rezultatu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 – 3 – podnošljiv (zeleno) • 4 – 6 – znatan (narančasto) • 8 – 16 – kritičan (crveno) 															